

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **T. N.,** proti žalované: **Policie ČR, Krajské ředitelství policie hl. m. Prahy,** se sídlem Kaplanova 2055/4, Praha 4, v řízení o kasačních stížnostech žalobce a Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s., se sídlem Kovářská 939/4, Praha 9, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2017, č. j. 4 A 90/2017 - 18,

takto:

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2017, č. j. 4 A 90/2017 - 18, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Rozhodnutím žalované ze dne 21. 7. 2017, č. j. KRPA-264274-15/ČJ-2017-000022, byl žalobce podle § 129 odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, ve znění pozdějších předpisů, zajištěn za účelem předání podle přímo použitelného právního předpisu Evropské unie (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států), a to na dobu 30 dnů ode dne omezení osobní svobody.

II.

[2] Rozhodnutí žalované napadl žalobce správní žalobou, v níž požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů, a to Mgr. Jindřicha Lechovského, se sídlem Sevastopolská 378/16, Praha 10. Tento návrh odůvodnil tím, že navržený zástupce se zabývá cizineckým a azylovým právem, podílí se na zajištění právní pomoci v zajišťovacích zařízeních pro

cizince, s případem byl seznámen a je proto schopen poskytnout účinnou ochranu právům žalobce.

III.

[3] Městský soud shora označeným usnesením ustanovil zástupcem žalobce Organizaci pro pomoc uprchlíkům, z. s. K tomu uvedl, že nevyhověl návrhu žalobce na ustanovení požadovaného zástupce Mgr. Jindřicha Lechovského. Žaloba se shoduje s žalobami dalších cizinců, ve kterých je vždy požadováno ustanovení stejného zástupce. Městský soud dovozuje účelovost takového postupu, resp. ekonomické zájmy advokáta, a proto (v zájmu urychlení věci, s ohledem na její specializaci a sídlo) ustanovil Organizaci pro pomoc uprchlíkům, z. s., která zastupovala žalobce i v jiných řízeních, v důsledku čehož nevyžadoval ani její souhlas pro ustanovení.

IV.

[4] Uvedené usnesení napadli kasační stížností žalobce (dále též „stěžovatel) a Organizace pro pomoc uprchlíkům z. s. (dále též „stěžovatelka“).

[5] Stěžovatel v kasační stížnosti poukázal na to, že v řízení o žalobě navrhl, aby mu byl ustanoven zástupcem advokát, který se specializuje na problematiku řízení o mezinárodní ochraně, pravidelně dojíždí do zařízení pro zajištění cizinců a již mu poskytl řadu bezplatných rad. Byly tedy dány rozumné důvody k ustavení advokáta, o kterého žádal. Navrhl zrušení usnesení městského soudu.

[6] Stěžovatelka v kasační stížnosti namítla, že byla ustanovena zástupcem stěžovatele bez svého předchozího souhlasu. Podle § 29 odst. 4 o. s. ř. ve spojení s § 64 zákona s. ř. s. přitom lze jinou osobu než advokáta jmenovat opatrovníkem, jen pokud s tím souhlasí. Stěžovatelka může stěžovatele zastupovat v řízení ve věci mezinárodní ochrany na základě § 35 odst. 5 s. ř. s., který ovšem nepředpokládá poskytování právní pomoci uprchlíkům nebo cizincům za odměnu. Stěžovatelka (na rozdíl od ustanovených zástupců z řad advokátů) nedisponuje ani dostatečnou možností poskytování právních služeb odmítnout. Stěžovatelka může svůj nesouhlas vyjádřit jen podáním kasační stížnosti. Jedná se neudržitelný postup, neboť, ač nemá právo na odměnu za zastupování, musí až do případného vyhovění její kasační stížnosti stěžovatele zastupovat a nést náklady spojené s podáním kasační stížnosti. Nepopírá, že získala finanční prostředky z grantu SIRIUS, který je určen pro poskytování konzultací v zařízeních pro zajištění cizinců. Tyto prostředky jsou však účelově vázány; lze je použít navíc za podmínky, že cizinec o služby stěžovatelky výslovně projeví zájem. V daném případě tak tomu není, neboť stěžovatel zjevně chtěl být zastoupen advokátem. Ustanovením zástupcem bez předchozího souhlasu byl také porušen ústavně zakotvený zákaz nucených prací. Konečně namítla, že pokud by se z jejího ustanovení zástupcem žalobců v soudním řízení správním měla stát rozšířenější praxe, byla by tím vystavena tíživé personální i finanční situaci. Navrhla zrušení usnesení městského soudu a vrácení věci k dalšímu řízení.

pokračování

V.

[7] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasačních stížností. Ve vztahu ke stěžovateli konstatuje, že je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, jelikož povinnost zaplatit poplatek má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li jeho kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností. Ze stejného důvodu se v nyní souzené věci neuplatní ani § 105 odst. 2 s. ř. s. o povinném zastoupení advokátem (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS; všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

[8] Pokud jde o stěžovatelku, ta nebyla účastníkem řízení před městským soudem a není ani osobou zúčastněnou na řízení (§ 102 s. ř. s.) či osobou, která práva osoby zúčastněné na řízení uplatnila až po vydání napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Právo zástupce podat kasační stížnost proti usnesení, jímž byl soudem ustanoven k zastupování, však bylo nad rámec doslovného znění zákona uznáno judikaturou (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 8. 2005, č. j. 3 Azs 187/2005 - 52, publ. pod č. 684/2005 Sb. NSS, ze dne 23. 1. 2014, č. j. 9 As 136/2013 - 28, nebo ze dne 18. 6. 2014, č. j. 9 As 163/2014 - 25). Kasační stížnost stěžovatelky byla taktéž podána včas a za stěžovatelku jedná její zaměstnanec, který má vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). V dalším odkazuje zdejší soud na výše uvedené.

[9] Důvodnost kasačních stížností vážil Nejvyšší správní soud v mezích jejich rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[10] K otázkám, které mají být v tomto řízení o kasačních stížnostech řešeny, se Nejvyšší správní soud opakovaně vyjádřil v řadě svých rozhodnutí, například v rozsudcích ze dne 23. 1. 2014, č. j. 9 As 136/2013 - 28, ze dne 18. 6. 2014, č. j. 9 As 163/2014 - 25, ze dne 1. 10. 2014, č. j. 1 As 104/2014 - 26, ze dne 4. 4. 2017, č. j. 2 As 70/2017 - 19, ze dne 29. 6. 2017, č. j. 2 As 220/2017 - 24 atp.

[11] Nejvyšší správní soud neshledal důvod k odklonění se od dříve vyslovených závěrů, proto se jich v tomto řízení přidržel, přičemž v podrobnostech odkazuje na odůvodnění jmenovaných rozhodnutí a níže připojuje jejich stručné shrnutí.

[12] Ustanovení § 29 odst. 4 o. s. ř., podle něhož lze jinou osobu než advokáta jmenovat opatrovníkem, jen jestliže s tím souhlasí, je třeba za užití § 64 s. ř. s. podpůrně aplikovat při ustanovování zástupce účastníku řízení. Dospěje-li tedy soud k názoru, že existují důvody, proč zástupcem účastníka řízení ustanovit nikoli advokáta či jinou osobu poskytující specializované právní poradenství (§ 35 odst. 2 s. ř. s.), je povinen předem zjistit, zda osoba ustanovovaná zástupcem se svým ustanovením souhlasí. To platí také

v případech, kdy má být zástupcem ustanovena právnická osoba uvedená v § 35 odst. 5 s. ř. s. (jakou je stěžovatelka), a to již z toho důvodu, že tato osoba nemá právo na odměnu za zastupování, nýbrž jen právo na náhradu účelně vynaložených nákladů (k tomu viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 9. 2008, č. j. 4 Azs 51/2008 - 79). V opačném případě by mohlo dojít k porušení ústavně zakotveného zákazu nucených prací a služeb, neboť znakem nucené práce je to, že je vymáhána pod pohrůžkou jakéhokoli trestu a osoba se k ní nenabídla dobrovolně (nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12, dostupný z http://nalus.usoud.cz).

[13] Z obsahu soudního spisu je patrné, že stěžovatelka nebyla před vydáním napadeného usnesení dotázána, zda souhlasí s tím, aby byla ustanovena zástupcem stěžovatele (z její kasační stížnosti je pak zřejmé, že s tím nesouhlasí ani nyní). V tom lze spatřovat zásadní pochybení, které činí napadené usnesení bez dalšího nezákonným (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 4. 2017, č. j. 2 As 70/2017 - 20).

[14] Nejvyšší správní soud proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil napadené usnesení městského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude městský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.) a v souladu s § 110 odst. 3 s. ř. s. rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 6. 2017, č. j. 2 As 220/2017 - 24, ze dne 4. 4. 2017, č. j. 2 As 70/2017 - 20 atp.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **není** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 16. října 2017

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu